

Boganmeldelser

Inger Marie Sunde & Nina Sunde (red.):

Det digitale er et hurtigtog! Vitenskapelige perspektiver på politiarbeid, digitalisering og teknologi

Fagbokforlaget, Oslo 2019 (257 sidor, varav 28 sidor referenser)

ISBN 9788245032833

Denna antologi är resultatet av ett arbete i forskargruppen »Politiet i et digitalisert samfunn« vid Politihøgskolen under professor Inger Marie Sundes ledning. Hon är också redaktör tillsammans med sin namne, PhD-studenten Nina Sunde. Boken behandlar polisens samhällsuppdrag i ljuset av den allt snabbare digitaliseringen som samhället genomgår. Syftet är att räkta ljuset mot digitaliseringens konsekvenser för polisrollen med de möjligheter, krav och dilemman som digitaliseringen medför. Perspektiven är flera och tvärvetenskapliga, något som betonas särskilt. Med deras egna ord har forskargruppen en »tro på flerfärglighet som en förutsättning för politiets evne til å håndtere utviklingen på en god måte« (s. 16). Boken är skriven utifrån norska förhållanden och inriktad mot polisutbildningen, anställda vid polis- och åklagarmyndigheterna samt akademiker och studenter inom området.

I bokens inledning markeras att polisens roll i ett snabbt föränderligt samhälle är komplex. Särskilt vad gäller användningen av tekniska hjälpmedel och den balansen mellan rättssäkerhet och effektivitet som ställs. Liknelsen mellan räven (*reven*; den snabba och flexibla) och igelkotten (*pilmsvinet*; den långsamma och metodiska) är träffande. Igelkotten symboliserar polisens samhällsuppdrag med beaktande av rättssäkerhet, objektivitet och den enskildes rättigheter, medan räven får representera anpassningsförmågan och lösningsförmågan. Tre kapitel representerar räven, medan två kapitel representerar igelkotten. Ytterligare två kapitel tar upp både rävens och igelkottens perspektiv.

Boken är indelad i fyra delar vilka i sin tur består av ett till tre kapitel vardera. Den första delen, kallad »Den gode samtalen«, utgörs av ett kapitel där författaren (Jens Erik Paulsen) såväl tekniska som filosofiska bakgrund lyser igenom. Det som skildras är olika förhållningssätt eller inställningar till högteknologi, främst utifrån Alan Drengsons typologi. Av de fyra typerna Drengson presenterar är det »den balanserade« som förordas av författaren. Del två av antologin, med

namnet »Noen empiriske studier om politi og teknologi«, består av tre kapitel där just empiriskt material kring bl.a. digitala bevis och kroppskameror presenteras. Nina Sundes kapitel tar sin utgångspunkt i författarens PhD-projekt där hon undersöker den mänskliga faktorns betydelse för digitala bevis. Hon menar bl.a. att uppseendeväckande lite fokus riktats mot mänskligt felande i betydelsen för upprätthållandet av rättssäkerheten. Kapitlet är metodologiskt väl uppbyggt och visar på god analytisk förmåga hos författaren. Sunde betonar vikten av att kvaliteten på bevisinsamlingen är god eftersom »[d]et som til syvende og sist presenteres i retten, vil folgelig være avhengig av kvaliteten på etterforskningen i alla de foregående fasene«, vilket inte nog kan betonas.

Den erfarna polisforskaren Helene O.I. Gundhus tar i bokens tredje kapitel tillsammans med en pedagog (Niri Talberg) och en kriminolog (Christin Thea Watne) ett grepp om polisanställdas inställning till den tekniska utvecklingen inom yrket. Kapitlet ger en empirisk analys av hur polisens digitaliseringsstrategi genomförts i praktiken och visar på skillnader i uppfattningar mellan polisledning respektive första linjens anställda. De olika uppfattningarna är ganska polariserade, men vem som står för vilken uppfattning är kanske något överraskande. I andra delens avslutande kapitel behandlar författarna Joshua M. Phelps och Trond Kyrre Simensen den norska polisens användning av kroppskameror (KBK). Författarna har strävat efter att ge en balanserad bild av användningen av KBK och även om fördelarna lyser igenom menar författarna att såväl forsknings- och erfarenhetsmässiga resultat inte är odelat positiva. KBK är inte i sig en lösning på något, utan bör ses som ett (av många) hjälpmedel i polisverksamheten. I slutsatserna rekommenderar författarna att teknologin används med försiktighet och eftertanke.

Antologins tredje del, betitlad »Rettslig regulering«, består av två kapitel i vilka professorerna Morten Holmboe och Inger Marie Sunde tar upp juridiska perspektiv på teknologibruket. Holmboe behandlar särskilt den personliga integritetens betydelse i samband med bildpubliceringar i sociala medier. Han gör det mot bakgrund av den norska lagstiftningen och refererar till Europakonventionen och Europadomstolens praxis. Det är ett systematiskt, pedagogiskt och väl underbyggt kapitel. Vikten av att polisen är bekant med regelverket för att inte försvåra arbetet mot kränkningar av den personliga integriteten betonas särskilt. Sundes kapitel fokuserar på chatboten »Sweetie« som används av polisen i syfte att lokalisera potentiella sexualbrottsförövare (mot barn) på internet. Metoden ställer klassiska frågor om rättsäkerhet kontra effektivitet och är inte okontroversiell. Även aspekter, inte minst rättsliga sådana, kring omständigheten att en »polisro-

bot« ersätter den enskilde polismannen i dennes arbete diskuteras. Legalitetsaspekterna är härvid särskilt intressanta.

Den avslutande delen i antologin – »Forskning på politidata« – består av ett kapitel i vilket sociologerna Johanne Yttri Dahl och Heidi Fischer Bjelland ser på polisens datasystem som källa till insikt i polisens utredningsmetoder. Systemen kan förstås bjuda på en mängd data som tillsammans kan vara både intressanta och viktiga i analysarbetet av polisiära strategier m.m. Att såväl polisvetenskapen som den polisiära organisationen hade kunnat tjäna på denna typ av analys av intern organisationsdata råder det inga tvivel om. Men det finns även här etiska aspekter att beakta kring användningen av känslig information. Författarna nämner det visserligen, men det hade kunnat förtjäna en mer grundlig behandling.

Antologins samlade slutsatser andas en försiktig optimism till teknologin och dess förtjänster. Samtidigt betonas vikten av fortsatt forskning och utvärdering där inte minst den tvärvetenskapliga kompetensen återigen lyfts fram. Ämnesbredden och tvärvetenskapligheten är på samma gång både en förtjänst och en brist. Så är det väl dock ofta med antologier och inget som är unikt för just denna. Det finns nästan alltid olika sätt att skriva en bok på. Antologin skildrar norska förhållanden vilket till viss del begränsar nyttan för icke-norska forskare och praktiker, även om en del teman förstås är universella och allmängiltiga. Samtidigt är det ingen tillfällighet att projektet är just norskt. Politihogskolen är ett föredöme vad gäller den polisiära forskningen och ligger här långt före de nordiska grannländerna. Det är ett viktigt och angeläget ämne som författarna tagit sig an och resultatet bör vara inspirerande för andra forskare i övriga Norden.

Andreas Anderberg

Jur. dr, universitetslektor vid Enheten för polisiärt arbete, Malmö universitet